

326

OBWIESZCZENIE PREZESA RADY MINISTRÓW

z dnia 27 grudnia 1960 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 31 października 1957 r. — Ordynacja wyborcza do rad narodowych.

1. Na podstawie art. 5 ustawy z dnia 22 grudnia 1960 r. o uzupełnieniu i zmianie niektórych przepisów prawa wyborczego (Dz. U. Nr 57, poz. 323) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 31 października 1957 r. — Ordynacja wyborcza do rad narodowych (Dz. U. Nr 55, poz. 270) z uwzględnieniem zmian wynikających z ustawy z dnia 22 grudnia 1960 r. o uzupełnieniu i zmianie niektórych przepisów prawa wyborczego (Dz. U. Nr 57, poz. 323) i z zachowaniem ciągłej numeracji artykułów, ustępów i punktów.

2. Jednolity tekst ustawy z dnia 31 października 1957 r. — Ordynacja wyborcza do rad narodowych nie obejmuje:

1) następujących przepisów ustawy z dnia 22 grudnia 1960 r. o uzupełnieniu i zmianie niektórych przepisów prawa wyborczego:

a) art. 1 w brzmieniu:

„Art. 1. 1. Wybory, przeprowadzane równocześnie do Sejmu i do rad narodowych, odbywają się w trybie określonym w Ordynacji wyborczej do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i w Ordynacji wyborczej do rad narodowych, z następującymi zmianami:

- 1) kalendarz wyborczy, stanowiący załącznik do uchwały Rady Państwa o zarządzeniu wyborów, oznacza dni, w których upływają terminy przewidziane w Ordynacji wyborczej do Sejmu i w Ordynacji wyborczej do rad narodowych;
- 2) zadania przewidzianej w Ordynacji wyborczej do rad narodowych Centralnej Komisji Wyborczej wykonuje Państwowa Komisja Wyborcza, powołana na podstawie Ordynacji wyborczej do Sejmu;

3) nie tworzy się przemysłowych okręgów wyborczych;

4) tworzy się obwody głosowania i powołuje się obwodowe komisje wyborcze wspólne dla wyborów do Sejmu i do rad narodowych;

5) te same spisy wyborców służą dla wyborów do Sejmu i do rad narodowych;

6) głosowanie odbywa się równocześnie na postów i radnych; wyborca otrzymuje od obwodowej komisji wyborczej karty do głosowania do Sejmu i do rad narodowych; karty te wkłada do koperty, którą wrzuca do urny.

2. Postanowień ust. 1 pkt 4—6 nie stosuje się do obwodów głosowania, utworzonych za granicą na podstawie przepisów Ordynacji wyborczej do Sejmu.”

b) art. 4 w brzmieniu:

„Art. 4. Pierwsze wybory do rad narodowych, przeprowadzone po wejściu w życie niniejszej ustawy, powinny się odbyć w ciągu trzech miesięcy po upływie kadencji rad narodowych.”

2) następujących przepisów o dniu wejścia w życie ustaw:

a) art. 90 ustawy z dnia 31 października 1957 r. — Ordynacja wyborcza do rad narodowych w brzmieniu:

„Art. 90. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”

b) art. 6 ustawy z dnia 22 grudnia 1960 r. o uzupełnieniu i zmianie niektórych przepisów prawa wyborczego — w brzmieniu:

„Art. 6. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”

Prezes Rady Ministrów: J. Cyrankiewicz.

Załącznik do obwieszczenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 1960 r. (poz. 326).

USTAWA

z dnia 31 października 1957 r.

Ordynacja wyborcza do rad narodowych.

Rozdział 1.

Zasady ogólne.

Art. 1. 1. Wybory są powszechne: prawo wybierania ma każdy obywatel polski, mający w dniu wyborów ukończonych 18 lat — bez względu na płeć, przynależność narodową i rasową, wyznanie, wykształcenie, czas zamieszkiwania, pochodzenie społeczne, zawód i stan majątkowy.

2. Prawo wybierania przysługuje również osobom, których obywatelstwo polskie nie zostało stwierdzone, jeżeli stale zamieszkują w Polsce i nie są obywatelami innego państwa.

Art. 2. 1. Nie mają prawa wybierania osoby:

- 1) z powodu choroby umysłowej pozbawione zdolności do czynności prawnych lub w niej ograniczone,
- 2) pozbawione praw publicznych prawomocnym orzeczeniem sądu w czasie trwania pozbawienia praw.

2. Nie biorą udziału w głosowaniu osoby:

- 1) odbywające karę pozbawienia wolności,
- 2) tymczasowo aresztowane,
- 3) przebywające w zakładach dla psychicznie chorych.

Art. 3. Wybrany może być każdy, komu przysługuje prawo wybierania.

Art. 4. Wybory są równe: wyborcy biorą udział w wyborach na równych zasadach; każdemu wyborcy przysługuje jeden głos.

Art. 5. 1. Wybory są bezpośrednie: wyborcy wybierają bezpośrednio członków rad narodowych wszystkich stopni.

2. Głosować można tylko osobiście.

Art. 6. Wybory odbywają się w tajnym głosowaniu; w lokalu wyborczym musi się znajdować pomieszczenie za

osłoną, zabezpieczającą tajność głosowania; karty do głosowania wrzuca się do urny wyborczej w kopercie.

Art. 7. 1. Kadencja rad narodowych trwa trzy lata, licząc od dnia wyborów.

2. Po upływie kadencji rad narodowych ich prezydium działają aż do wyboru prezydium przez nowo obrane rady narodowe.

Rozdział 2.

Zarządzenie wyborów.

Art. 8. Wybory zarządza Rada Państwa nie później niż na miesiąc przed upływem kadencji rad narodowych.

Art. 9. 1. Uchwała o zarządzeniu wyborów wyznacza datę wyborów na dzień ustawowo uznany za wolny od pracy, przypadający w ciągu dwóch miesięcy po upływie kadencji rad narodowych.

2. Uchwała ta oznacza dni, w których upływają terminy przewidziane w niniejszej ustawie (kalendarz wyborczy).

3. Uchwałę o zarządzeniu wyborów ogłasza się w Dzienniku Ustaw najpóźniej w 60 dniu przed dniem wyborów.

Rozdział 3.

Liczba członków rad narodowych.

Art. 10. Rada Państwa ustala liczbę członków wojewódzkich rad narodowych oraz miejskich rad narodowych w miastach wyłączonych z województw — w granicach od 80 do 150.

Art. 11. 1. Wojewódzkie rady narodowe ustalają liczbę członków rad narodowych:

- 1) powiatowych — w granicach od 50 do 60,
- 2) miejskich w miastach stanowiących powiaty miejskie — w granicach od 50 do 80,
- 3) miejskich w miastach powyżej 5.000 mieszkańców — w granicach od 30 do 50,
- 4) miejskich w miastach do 5.000 mieszkańców — w granicach od 16 do 30.

2. Miejskie rady narodowe ustalają liczbę członków dzielnicowych rad narodowych w granicach od 50 do 80.

Art. 12. Powiatowe rady narodowe ustalają liczbę członków rad narodowych osiedli i gromadzkich w granicach od 15 do 27.

Art. 13. Ustalenie liczby członków poszczególnych rad narodowych następuje z uwzględnieniem liczebności mieszkańców, zamieszkałych na obszarze działania danej rady narodowej.

Art. 14. Uchwały w sprawie ustalenia liczby członków poszczególnych rad narodowych ogłasza się w dziennikach urzędowych właściwych wojewódzkich rad narodowych najpóźniej w 57 dniu przed dniem wyborów.

Rozdział 4.

Okręgi wyborcze.

Art. 15. 1. Radnych wybiera się w okręgach wyborczych.

2. Okręg wyborczy obejmuje wyborców zamieszkałych na części obszaru działania rady narodowej (okręg terytorialny).

3. Uwzględniając ekonomiczne i socjalne znaczenie większych zakładów produkcyjnych, można dla wyboru rad narodowych: miejskich, dzielnicowych, powiatowych i osiedli tworzyć okręgi wyborcze obejmujące pracowników większych zakładów przemysłowych, budowlanych i komunikacyjnych, niezależnie od miejsca zamieszkania tych pracowników (okręg przemysłowy).

4. W zakładzie pracy, stanowiącym okręg przemysłowy dla wyboru powiatowej rady narodowej, należy również utworzyć okręg lub okręgi przemysłowe dla wyboru rady narodowej niższego stopnia (miejskiej lub osiedla). Postanowienie to stosuje się odpowiednio do miast podzielonych na dzielnice.

5. W wyborach do tej samej rady narodowej wyborca może być objęty tylko jednym okręgiem wyborczym.

6. Okręg terytorialny obejmuje również wyborców objętych okręgami przemysłowymi, utworzonymi na jego obszarze dla wyboru rad narodowych niższych stopni.

Art. 16. 1. Podział na okręgi wyborcze (ilość, granice, numery) i liczbę radnych wybieranych w poszczególnych okręgach wyborczych ustalają:

- 1) Rada Państwa — dla wyborów rad narodowych wojewódzkich i miejskich w miastach wyłączonych z województw,
- 2) prezydium rad narodowych — dla wyborów rad narodowych bezpośrednio niższego stopnia.

2. Uchwały, dotyczące podziału na okręgi wyborcze i liczby radnych wybieranych w poszczególnych okręgach wyborczych, podaje się do wiadomości wyborców przez rozplakatowanie obwieszczeń, najpóźniej w 55 dniu przed dniem wyborów. W obwieszczeniach tych wymienia się również siedzibę właściwej terytorialnej komisji wyborczej.

Rozdział 5.

Obwody głosowania.

Art. 17. 1. Dla przeprowadzenia głosowania tworzy się obwody głosowania wspólne dla wyborów do rad narodowych wszystkich stopni.

2. W obwodzie głosowania, utworzonym w gromadzie (osiedlu), wyborcy oddają głosy na radnych gromadzkiej (osiedla), powiatowej i wojewódzkiej rady narodowej.

3. W obwodzie głosowania, utworzonym w mieście nie stanowiącym powiatu miejskiego, wyborcy oddają głosy na radnych miejskiej, powiatowej i wojewódzkiej rady narodowej.

4. W obwodzie głosowania, utworzonym w mieście stanowiącym powiat miejski, a nie podzielonym na dzielnice, wyborcy oddają głosy na radnych miejskiej i wojewódzkiej rady narodowej.

5. W obwodzie głosowania, utworzonym w dzielnicy miasta nie wyłączonego z województwa, wyborcy oddają głosy na radnych dzielnicowej, miejskiej i wojewódzkiej rady narodowej.

6. W obwodzie głosowania, utworzonym w dzielnicy miasta wyłączonego z województwa, wyborcy oddają głosy na radnych dzielnicowej i miejskiej rady narodowej.

Art. 18. 1. Obwody głosowania tworzy się według następujących zasad:

- 1) obwód głosowania powinien z reguły obejmować 1.000—3.000 mieszkańców,
- 2) można tworzyć obwody głosowania dla mniejszych grup mieszkańców, zamieszkujących w odległości ponad 5 km od ośrodka najbliższego obwodu głosowania,

3) można tworzyć obwody głosowania w szpitalach, sanatoriach i w innych zakładach służby zdrowia oraz w zakładach pomocy społecznej i zakładach inwalidzkich, w których przebywają wyborcy.

2. W okręgach przemysłowych zakład pracy stanowi z reguły obwód głosowania; w wielkich zakładach pracy można utworzyć dwa lub więcej obwodów głosowania.

Art. 19. 1. Ilość, granice i numery obwodów głosowania oraz siedziby obwodowych komisji wyborczych ustalają:

- 1) w gromadach, w osiedlach i w miastach nie stanowiących powiatów miejskich — prezydium powiatowych rad narodowych,
- 2) w dzielnicach miast — prezydium dzielnicowych rad narodowych,
- 3) w miastach stanowiących powiaty miejskie, a nie podzielonych na dzielnice — prezydium miejskich rad narodowych.

2. Uchwały, dotyczące ilości, granic i numerów obwodów głosowania oraz siedzib obwodowych komisji wyborczych (ust. 1), podaje się do wiadomości wyborców przez rozplakatowanie obwieszczeń, najpóźniej w 50 dniu przed dniem wyborów.

Art. 20. 1. Dowódcy okręgów wojskowych tworzą dla składu jednostek wojskowych obwody głosowania, obejmujące od 50 do 3.000 wyborców, oraz ustalają siedziby obwodowych komisji wyborczych. Obwody te nie wchodzi w skład okręgów wyborczych, utworzonych dla wyborów do rad narodowych: gromadzkich, osiedli, miast nie stanowiących powiatów miejskich i dzielnicowych w miastach nie wyłączonych z województw.

2. Minister Żegluga tworzy obwody głosowania dla załóg na statkach znajdujących się w podróży w dniu wyborów. Można nie tworzyć obwodu głosowania na statku, na którym załoga liczy mniej niż 25 wyborców, bądź też utworzyć jeden obwód głosowania dla kilku statków, odbywających wspólną podróż. W zarządzeniu o utworzeniu obwodów głosowania określa się, w porozumieniu z prezydium właściwej wojewódzkiej rady narodowej, ich przynależność do okręgów wyborczych utworzonych w miastach portowych.

3. Numery obwodów głosowania, o których mowa w ust. 1 i 2, ustala się w porozumieniu z prezydium właściwej miejskiej (dzielnicowej, powiatowej) rady narodowej.

4. Organy, które utworzyły obwody głosowania, o których mowa w niniejszym artykule, zapewniają powiadomienie wyborców przynależnych do tych obwodów o utworzeniu obwodu, jego numerze i siedzibie obwodowej komisji wyborczej.

Rozdział 6

Komisje wyborcze.

Art. 21. 1. Dla przeprowadzenia wyborów powołuje się:

- 1) Centralną Komisję Wyborczą,
- 2) terytorialne komisje wyborcze: wojewódzkie, powiatowe, miejskie i dzielnicowe,
- 3) obwodowe komisje wyborcze.

2. W wyborach rad narodowych gromadzkich i osiedli zadania terytorialnej komisji wyborczej sprawuje powiatowa komisja wyborcza.

3. W skład komisji wyborczej mogą wejść tylko wyborcy.

Art. 22. 1. Do zadań Centralnej Komisji Wyborczej należy:

- 1) sprawowanie nadzoru nad ścisłym przestrzeganiem przepisów Ordynacji wyborczej,

2) rozpatrywanie skarg na działalność wojewódzkich komisji wyborczych i miejskich komisji wyborczych w miastach wyłączonych z województw.

2. Sprawując nadzór nad ścisłym przestrzeganiem Ordynacji wyborczej i przepisów na jej podstawie wydanych, Centralna Komisja Wyborcza udziela w miarę potrzeby terytorialnym i obwodowym komisjom wyborczym wytycznych i wyjaśnień.

Art. 23. Do zadań terytorialnych komisji wyborczych należy:

- 1) nadzór na swoim terenie nad ścisłym przestrzeganiem przepisów Ordynacji wyborczej,
- 2) rejestrowanie list kandydatów,
- 3) ogłoszenie danych o kandydatach,
- 4) rozpatrywanie skarg na działalność komisji wyborczych niższego stopnia,
- 5) dostarczenie obwodowym komisjom wyborczym kart do głosowania i kopert,
- 6) ustalenie i ogłoszenie wyników wyborów do rad narodowych,
- 7) powiadomienie Centralnej Komisji Wyborczej o wynikach wyborów,
- 8) wydanie osobom wybranym do rad narodowych zaświadczeń o ich wyborze,
- 9) przesłanie materiałów z przeprowadzonych wyborów do odpowiedniego prezydium rady narodowej.

Art. 24. Do zadań obwodowych komisji wyborczych należy:

- 1) wyłożenie spisów wyborców do publicznego wglądu,
- 2) przeprowadzenie głosowania w obwodzie,
- 3) ustalenie wyników głosowania w obwodzie,
- 4) przesłanie protokołów głosowania do właściwych terytorialnych komisji wyborczych,
- 5) przesłanie protokołów głosowania wraz z kartami do głosowania i innymi materiałami z przeprowadzonego głosowania do odpowiedniego prezydium rady narodowej.

Art. 25. 1. W skład Centralnej Komisji Wyborczej wchodzi: przewodniczący, dwaj zastępcy przewodniczącego, sekretarz i 8 członków.

2. Centralną Komisję Wyborczą powołuje Rada Państwa spośród osób wysuniętych przez naczelną władzę organizacji politycznych i społecznych.

Art. 26. 1. W skład terytorialnych i obwodowych komisji wyborczych wchodzi: przewodniczący, zastępca przewodniczącego, sekretarz i członkowie.

2. Liczba członków komisji wyborczej wynosi:

- 1) wojewódzkiej i miejskiej w mieście wyłączonym z województwa — od 8 do 12,
- 2) powiatowej, miejskiej i dzielnicowej — od 6 do 9,
- 3) obwodowej — od 2 do 6.

Art. 27. 1. Wojewódzkie (miejskie w miastach wyłączonych z województw) komisje wyborcze powołuje Rada Państwa.

2. Powiatowe, miejskie i dzielnicowe komisje wyborcze powołuje rada narodowa bezpośrednio wyższego stopnia.

Art. 28. 1. Obwodowe komisje wyborcze powołują:

- 1) w gromadach, w osiedlach i w miastach nie stanowiących powiatów miejskich — prezydium powiatowych rad narodowych na wniosek prezydium rad narodowych gromadzkich, osiedli i miejskich,
- 2) w dzielnicach miast — prezydium dzielnicowych rad narodowych,
- 3) w miastach stanowiących powiaty miejskie, a nie podzielonych na dzielnice — prezydium miejskich rad narodowych.

2. Obwodowe komisje wyborcze, utworzone dla składu jednostek wojskowych, powołują prezydium wojewódzkich rad

narodowych (rad narodowych miast wyłączonych z województw).

3. Obwodowe komisje wyborcze, utworzone dla wyborców na statkach, powołuje kapitan statku na wniosek rady zakładowej.

Art. 29. 1. Centralna Komisja Wyborcza i terytorialne komisje wyborcze powinny być powołane najpóźniej 57 dnia przed dniem wyborów.

2. Obwodowe komisje wyborcze (art. 28 ust. 1 i 2) powinny być powołane najpóźniej 45 dnia przed dniem wyborów.

Art. 30. 1. Rada Państwa ustali regulamin prac i wzór pieczęci komisji wyborczych.

2. Skład terytorialnych i obwodowych komisji wyborczych może być zmieniony tylko w przypadkach i trybie określonych w regulaminie prac komisji.

Art. 31. 1. Centralna Komisja Wyborcza rozwiązuje się z upływem kadencji rad narodowych.

2. Terytorialne i obwodowe komisje wyborcze rozwiązuje organ, który je powołał, po zakończeniu ich działalności.

Art. 32. 1. Pracownik, który wchodzi w skład komisji wyborczej i w związku z tym opuścił pracę, otrzymuje w zakładzie pracy wynagrodzenie za opuszczony czas pracy.

2. Osobom, wchodzącym w skład komisji wyborczych, przysługują diety i zwrot kosztów podróży w wysokości i na zasadach ustalonych przez Prezesa Rady Ministrów w drodze zarządzenia ogłoszonego w Monitorze Polskim.

Rozdział 7.

Spisy wyborców.

Art. 33. 1. Prezydja rad narodowych: miejskich, dzielnicowych, osiedli i gromadzkich sporządzają w trzech egzemplarzach spisy wyborców, zamieszkałych na terenie danej rady narodowej. Spis wyborców układa się oddzielnie dla każdego obwodu głosowania, a w przypadku gdy obwód obejmuje więcej niż jeden okręg wyborczy — oddzielnie dla każdego z tych okręgów. Spis ten służy dla wyborów rad narodowych wszystkich stopni.

2. Dla obwodów głosowania, utworzonych w okręgach przemysłowych, sporządza się oddzielne spisy wyborców, obejmujące osoby zatrudnione w zakładach pracy wchodzących w skład okręgu przemysłowego. Osób tych nie zamieszcza się w spisach wyborców sporządzonych dla obwodów głosowania ich miejsca zamieszkania.

3. W spisie wyborców wymienia się nazwisko, imię, imię ojca, datę urodzenia i miejsce zamieszkania wyborcy. Spis podpisuje przewodniczący i sekretarz prezydium rady narodowej, które sporządziło spis.

Art. 34. 1. Minister Spraw Wewnętrznych ustali wzór spisu wyborców oraz szczegółowe zasady jego sporządzania.

2. Sposób sporządzania spisów wyborców w jednostkach wojskowych oraz na statkach ustalą właściwi ministrowie w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 35. 1. Spisy wyborców będą najpóźniej 38 dnia przed dniem wyborów przesłane przewodniczącym obwodowych komisji wyborczych w dwóch egzemplarzach.

2. Najpóźniej 35 dnia przed dniem wyborów obwodowe komisje wyborcze wykładają spisy wyborców do publicznego wglądu w lokalach komisji, co najmniej przez 15 dni po 5 godzin dziennie, w porze dostępnej dla pracujących.

Art. 36. 1. Po wyłożeniu spisu wyborców można wnieść do organu, który sporządził spis, reklamację przeciw nieprawidłowości spisu, w szczególności przeciw pominięciu w nim lub zamieszczeniu określonych osób.

2. Reklamacje wnosi się ustnie do protokołu lub pisemnie za pośrednictwem obwodowej komisji wyborczej, która wyłożyła spis wyborców.

3. Reklamację należy rozpatrzyć w ciągu 3 dni od daty jej wniesienia.

4. W wyniku rozpatrzenia reklamacji organ, który sporządził spis wyborców:

- 1) uzupełnia lub prostuje spis bądź
- 2) skreśla ze spisu osobę, której reklamacja dotyczy, doręczając jej decyzję wraz z uzasadnieniem, bądź
- 3) pozostawia reklamację bez uwzględnienia, doręczając reklamującemu decyzję wraz z uzasadnieniem.

5. Od decyzji, nie uwzględniającej reklamacji lub powodującej skreślenie ze spisu wyborców, mogą reklamujący względnie osoba skreślona ze spisu wnieść skargę do sądu powiatowego, właściwego ze względu na miejsce sporządzenia spisu. Do skargi należy załączyć zaskarżoną decyzję. Sąd w trybie postępowania niespornego przeprowadzi w ciągu 3 dni rozprawę z udziałem ławników i wyda orzeczenie, zawiadamiając o nim skarżącego i organ, który sporządził spis wyborców. Od orzeczenia tego nie przysługuje dalszy środek prawny.

Art. 37. 1. Wyborca, zmieniający miejsce pobytu po sporządzeniu spisu wyborców, będzie na swoje żądanie wpisany do spisu i dopuszczony do głosowania w obwodzie nowego miejsca pobytu. Uprawnienie to przysługuje wyborcy na podstawie „zaświadczenia o prawie głosowania”, wydanego na jego żądanie przez organ, który sporządził spis wyborców. Wydając zaświadczenie organ ten skreśla wyborcę ze spisu wyborców z adnotacją: „wyjechał”.

2. Zaświadczenie o prawie głosowania nie uprawnia do głosowania w obwodzie utworzonym w okręgu przemysłowym.

3. „Zaświadczenie o prawie głosowania” przysługuje również osobom wchodzącym w skład lub zatrudnionym przy innej komisji wyborczej niż obwodowa komisja wyborcza obwodu głosowania, w którym osoby te są wpisane do spisu wyborców.

4. Wzór „zaświadczenia o prawie głosowania” ustali Minister Spraw Wewnętrznych w drodze zarządzenia ogłoszonego w Monitorze Polskim.

Rozdział 8.

Zgłaszanie kandydatów.

Art. 38. Prawo zgłaszania kandydatów na radnych przysługuje organizacjom politycznym, zawodowym i spółdzielczym, jak również innym masowym organizacjom społecznym ludu pracującego.

Art. 39. Organizacje określone w art. 38 mogą wykonać prawo zgłaszania kandydatów samoistnie lub zgłosić wspólną listę kandydatów. Jeżeli naczelne władze tych organizacji postanowią, że ich ogniwami terenowe zgłoszą wspólną listę kandydatów, zgłoszenie listy wbrew temu postanowieniu jest nieważne.

Art. 40. 1. Kandydatów zgłasza się przez zgłoszenie listy kandydatów do terytorialnej komisji wyborczej, właściwej dla wyborów danej rady narodowej.

2. Listy kandydatów zgłasza się odrębnie dla każdego okręgu wyborczego.

3. Liczba kandydatów na liście powinna przewyższać liczbę mandatów przypadającą na dany okręg wyborczy, nie więcej jednak niż o połowę. Jeżeli w okręgu wyborczym ma być wybrany jeden radny, lista kandydatów powinna obejmować dwie osoby.

Art. 41. 1. Do tej samej rady narodowej można kandydować tylko w jednym okręgu wyborczym i tylko z jednej listy.

2. Kandydat nie może wchodzić w skład terytorialnej lub obwodowej komisji wyborczej właściwej dla okręgu, w którym kandyduje.

Art. 42. 1. Zgłoszenie list kandydatów do rad narodowych wojewódzkich, miejskich w miastach wyłączonych z województw, powiatowych oraz miejskich w miastach stanowiących powiaty miejskie powinno nastąpić najpóźniej 35 dnia, a do pozostałych rad narodowych — najpóźniej 25 dnia przed dniem wyborów.

2. W zgłoszonej liście należy podać nazwisko, imię, wiek, zawód i miejsce zamieszkania każdego kandydata. Nazwiska zgłoszonych powinny być oznaczone kolejnymi numerami, poczynając od 1, w porządku pierwszeństwa do otrzymania mandatów.

3. Równocześnie ze zgłoszeniem listy należy podać adres, na który ma być kierowana korespondencja dla organizacji zgłaszającej listę.

4. Do zgłoszenia należy dołączyć pisemne oświadczenie kandydatów, że zgadzają się kandydować w danym okręgu wyborczym. Oświadczenia kandydatów mogą też być złożone odrębnie, nie później jednak niż 35 względnie 25 dnia przed dniem wyborów.

Art. 43. 1. Jeżeli zgłoszenie listy nastąpiło zgodnie z przepisami niniejszej ustawy, terytorialna komisja wyborcza zarejestruje listę, sporządzając protokół przyjęcia zgłoszenia.

2. Wzór protokołu przyjęcia zgłoszenia listy ustali Rada Państwa.

Art. 44. 1. Jeżeli zgłoszenie listy kandydatów wykazuje wady, które nie dadzą się usunąć, komisja stwierdza nieważność zgłoszenia listy w całości, powiadamiając o tym niezwłocznie zgłaszającą organizację.

2. Jeżeli zgłoszenie listy wykazuje inne wady, komisja niezwłocznie wzywa zgłaszającą organizację do ich usunięcia w ciągu dwóch dni.

3. Jeżeli wskazane wady nie zostaną w terminie usunięte, komisja stwierdza nieważność zgłoszenia listy w całości lub co do poszczególnych kandydatów. W razie stwierdzenia nieważności zgłoszenia tylko co do niektórych kandydatów listę rejestruje się w zakresie nie dotkniętym nieważnością, jeżeli liczba ważnie zgłoszonych kandydatów przewyższa liczbę mandatów, przypadającą na dany okręg wyborczy.

Art. 45. Decyzję, stwierdzającą nieważność zgłoszenia listy kandydatów, można w ciągu dwóch dni zaskarżyć do terytorialnej komisji wyborczej wyższego stopnia, a decyzję wojewódzkiej (miejskiej w mieście wyłączonym z województwa) komisji wyborczej — do Centralnej Komisji Wyborczej. Decyzja wydana w wyniku rozpatrzenia skargi jest ostateczna.

Art. 46. 1. Po zarejestrowaniu list kandydatów terytorialne komisje wyborcze podają do wiadomości wyborców dane o kandydatach.

2. Dane o kandydatach do rad narodowych wojewódzkich, miejskich w miastach wyłączonych z województw, powiatowych i miejskich w miastach stanowiących powiaty miejskie ogłasza się najpóźniej 30 dnia, dane zaś o kandydatach do rad niższych stopni — najpóźniej 20 dnia przed dniem wyborów.

Art. 47. 1. W przypadkach szczegółowo uzasadnionych we wniosku organizacji, która zgłosiła listę kandydatów, terytorialna komisja wyborcza, która zarejestrowała tę listę, może zgodnie z wnioskiem otrzymanym nie później niż 10 dnia przed dniem wyborów zmienić kolejność kandydatów na liście, skreślić kandydata z listy bądź skreślić go i wprowadzić na jego miejsce innego.

2. Podejmując decyzję o zarejestrowaniu listy kandydatów w zmienionym brzmieniu, komisja niezwłocznie zarządza ogłoszenie danych o kandydatach (art. 46).

Rozdział 9.

Karty do głosowania.

Art. 48. 1. Karta do głosowania wymienia zarejestrowane listy kandydatów i w obrębie każdej listy nazwiska i imiona kandydatów w kolejności umieszczenia ich na liście; wielkość i rodzaj czcionek powinny być jednakowe dla wszystkich list kandydatów.

2. Karta do głosowania powinna zawierać odpowiednią rubrykę przeznaczoną dla umieszczenia przez wyborcę znaku wskazującego, na którą z list głosuje, chyba że w okręgu zarejestrowano tylko jedną listę kandydatów.

3. Karta do głosowania może być zadrukowana tylko po jednej stronie.

4. Karta do głosowania powinna być opatrzona pieczęcią komisji wyborczej.

5. Wzory kart do głosowania ustali Rada Państwa.

Art. 49. Terytorialne komisje wyborcze zarządzają wydrukowanie, osobno dla każdego okręgu wyborczego, kart do głosowania oraz przygotowanie kopert w potrzebnej ilości i zapewniają dostarczenie ich obwodowym komisjom wyborczym.

Rozdział 10.

Głosowanie.

Art. 50. 1. Głosowanie odbywa się w lokalu obwodowej komisji wyborczej bez przerwy między godziną 6 a 22.

2. W obwodach głosowania utworzonych w okręgach przemysłowych głosowanie może się odbyć w ciągu dwu dni poprzedzających datę wyborów, wyznaczoną w uchwale Rady Państwa o zarządzeniu wyborów (art. 8). Dni i godziny głosowania ustala w porozumieniu z radą zakładową organ, który utworzył obwód głosowania (art. 19).

3. Głosowanie odbywa się bez względu na ilość list zarejestrowanych w danym okręgu wyborczym.

Art. 51. 1. Od chwili rozpoczęcia głosowania do chwili ustalenia jego wyników powinny być bez przerwy obecne w lokalu wyborczym co najmniej 3 osoby wchodzące w skład obwodowej komisji wyborczej, przy czym jedną z nich powinien być przewodniczący komisji lub jego zastępca. W miarę potrzeby przewodniczący lub jego zastępca uzupełni skład komisji przez powołanie osoby spośród wyborców.

2. W lokalu wyborczym mogą być obecni mężowie zaufania, wyznaczeni przez organizację, które w danym okręgu wyborczym zgłosiły listę kandydatów. Wzór zaświadczeń dla mężów zaufania oraz tryb ich wydawania ustali Centralna Komisja Wyborcza.

Art. 52. 1. Przewodniczący obwodowej komisji wyborczej czuwa nad utrzymaniem porządku w czasie głosowania oraz nad zabezpieczeniem tajności głosowania i w tym celu może wydawać odpowiednie zarządzenia porządkowe.

2. Na żądanie przewodniczącego właściwe organy oddadzą do jego rozporządzenia straż.

3. Agitacja w lokalu wyborczym jest w czasie głosowania wzbroniona.

Art. 53. 1. Przed rozpoczęciem głosowania obwodowa komisja wyborcza bada, czy urna wyborcza jest próżna, czy na miejscu znajdują się spisy wyborców oraz potrzebna ilość kart do głosowania i kopert, jak również czy w lokalu komisji

znajduje się pomieszczenie za osłoną, zabezpieczające tajność głosowania, po czym zamyka i opieczętowuje urnę wyborczą pieczęcią komisji.

2. Od chwili zapieczętowania aż do końca głosowania urny otwierać nie wolno.

Art. 54. 1. Przed oddaniem głosu wyborca okazuje komisji dowód osobisty, a w jego braku — legitymację służbową, legitymację związku zawodowego lub inny dokument stwierdzający jego tożsamość.

2. Wyborca nie posiadający dokumentu tożsamości uznanego przez komisję za wystarczający może powołać się na świadectwo dwóch wiarygodnych osób, znanych komisji obwodowej. Decyzja komisji w sprawie tożsamości jest ostateczna.

3. Komisja sprawdza, czy dana osoba jest objęta spisem wyborców lub czy posiada „zaświadczenie o prawie głosowania”; osoby składające to zaświadczenie komisja wpisuje do spisu wyborców, zatrzymując zaświadczenie celem dołączenia go do protokołu głosowania.

4. Wyborca objęty spisem wyborców otrzymuje od komisji karty do głosowania do rad wszystkich stopni, do których odbywa się głosowanie w danym obwodzie, oraz kopertę.

5. Celem zapobieżenia wielokrotnemu głosowaniu komisja, wydając wyborcy karty do głosowania, stawia znak przy jego nazwisku na spisie wyborców.

Art. 55. 1. Jeżeli karta do głosowania obejmuje dwie lub więcej list, wyborca umieszcza w przeznaczony do tego rubryce karty znak wskazujący, że głosuje na kandydatów określonej listy.

2. Wyborca głosuje na tyłu kandydatów, ilu radnych ma być wybranych w danym okręgu wyborczym.

Nazwiska kandydatów, na których wyborca głosuje, pozostawia on nie skreślone na karcie do głosowania. Pozostawiając na karcie do głosowania większą liczbę nie skreślonych kandydatów od liczby mandatów przypadającej na dany okręg wyborczy, wyborca oddaje głos na tych nie skreślonych kandydatów, których nazwiska są zamieszczone na karcie do głosowania w pierwszej kolejności.

Art. 56. Wyborca wkłada karty do głosowania do koperty, podchodzi do urny i w obecności komisji wrzuca kopertę do urny.

Art. 57. Ułomni i niepiśmienni mogą korzystać przy głosowaniu z pomocy innych osób.

Art. 58. 1. Głosowania przerywać nie wolno. Gdyby wskutek nadzwyczajnych wydarzeń czynności wyborcze były na czas przejściowo uniemożliwione, obwodowa komisja wyborcza może przedłużyć je lub odroczyć do dnia następnego. Zarządzenie o przedłużeniu lub odroczeniu czynności wyborczych powinno być natychmiast przesłane do wiadomości prezydium rady narodowej właściwej ze względu na siedzibę komisji oraz podane do publicznej wiadomości w sposób przyjęty w danej miejscowości.

2. W razie przerwania głosowania komisja opieczętowuje urnę i oddaje ją do przechowania przewodniczącemu lub innemu członkowi komisji. Po podjęciu głosowania komisja stwierdza protokolarnie, czy pieczęcie pozostały nienaruszone.

Rozdział 11.

Ustalenie wyników głosowania w obwodzie.

Art. 59. 1. O godzinie 22 lub wcześniej, z chwilą oddania głosów przez wszystkich wyborców, przewodniczący obwodowej komisji wyborczej ogłasza zamknięcie głosowania, po czym komisja przystępuje do ustalenia jego wyników.

2. Przy ustalaniu wyników głosowania mogą być obecni mężowie zaufania (art. 51 ust. 2).

Art. 60. 1. Przewodniczący otwiera urnę wyborczą, po czym komisja ustala osobno dla każdego okręgu wyborczego:

- 1) liczbę oddanych kart do głosowania, czyli liczbę wyborców, którzy wzięli udział w głosowaniu,
- 2) liczbę oddanych kart, które uznano za nieważne, czyli liczbę głosów nieważnych,
- 3) liczbę oddanych kart, które uznano za ważne, czyli liczbę głosów ważnych.

2. Gdyby liczba oddanych kart do głosowania różniła się od liczby osób, którym wydano karty (art. 54 ust. 5), komisja podaje w protokole głosowania przypuszczalną przyczynę tej niezgodności.

Art. 61. 1. Nieważne są karty do głosowania inne niż urzędowo ustalone bądź nie opatrzone pieczęcią komisji wyborczej.

2. Dopisanie na karcie do głosowania dodatkowych nazwisk lub poczynienie innych dopisków nie pociąga za sobą skutków prawnych, a w szczególności nie wpływa na ważność karty.

3. Karty przedarte na dwie lub więcej części, całkowicie przekreślone lub na których wszyscy kandydaci zostali skreśleni, są ważne. Karty te zalicza się jako głosy oddane przeciwko wszystkim kandydatom zamieszczonym na karcie do głosowania.

Art. 62. 1. Po ustaleniu liczby głosów ważnych komisja przystępuje do ustalenia liczby głosów oddanych na poszczególnych kandydatów.

2. Głos uważa się za oddany na wszystkich nie skreślonych kandydatów listy, na którą wyborca głosował, jeżeli liczba nie skreślonych kandydatów nie przewyższa liczby mandatów w okręgu. Przy większej liczbie nie skreślonych kandydatów danej listy głos uważa się za oddany na tych nie skreślonych kandydatów, których nazwiska są zamieszczone na karcie do głosowania w pierwszej kolejności.

3. Jeżeli w okręgu wyborczym zarejestrowano więcej niż jedną listę kandydatów, a wyborca nie postawił znaku wskazującego, na którą z tych list głosuje, albo postawił znak przy więcej niż jednej liście, uważa się, że głosował na listę zamieszczoną na karcie do głosowania w pierwszej kolejności.

Art. 63. 1. Obwodowa komisja sporządza, osobno dla każdego okręgu wyborczego, protokół głosowania w dwu egzemplarzach. Wzór protokołu ustali Rada Państwa.

2. W protokole głosowania wymienia się liczby:

- 1) osób uprawnionych do głosowania, czyli osób objętych spisem wyborców,
- 2) osób, które wzięły udział w głosowaniu,
- 3) głosów nieważnych,
- 4) głosów ważnych,
- 5) głosów ważnie oddanych na poszczególnych kandydatów,
- 6) głosów ważnie oddanych przeciw wszystkim kandydatom.

3. Ponadto w protokole wymienia się czas rozpoczęcia i zakończenia głosowania oraz omawia się krótko skargi i wydane decyzje, jak również inne istotne okoliczności. Mężom zaufania przysługuje prawo wniesienia do protokołu uwag z wymienieniem konkretnych zarzutów.

4. Protokół podpisują wszystkie osoby wchodzące w skład obwodowej komisji wyborczej, obecne przy jego sporządzeniu.

Art. 64. 1. Przewodniczący obwodowej komisji wyborczej przesyła niezwłocznie w zapieczętowanej kopercie po jednym egzemplarzu protokołu głosowania:

- 1) na radnych wojewódzkiej rady narodowej — do wojewódzkiej komisji wyborczej,
- 2) na radnych rady narodowej: powiatowej, osiedla i gromadzkiej — do powiatowej komisji wyborczej,
- 3) na radnych miejskiej rady narodowej — do miejskiej komisji wyborczej,

4) na radnych dzielnicowej rady narodowej — do dzielnicowej komisji wyborczej.

2. Oddane karty do głosowania (osobno ważne i nieważne) należy opieczętować pieczęcią komisji i wraz z innymi egzemplarzami protokołów głosowania i spisem wyborców przesłać niezwłocznie do prezydium właściwej (miejskiej, dzielnicowej, osiedla, gromadzkiej) rady narodowej. Prezydium rady narodowej przechowuje te materiały do czasu otrzymania dalszych zarządzeń Rady Państwa.

Rozdział 12.

Ustalenie i ogłoszenie wyników wyborów.

Art. 65. 1. Na podstawie protokołów otrzymanych od obwodowych komisji wyborczych terytorialne komisje wyborcze ustalają, osobno dla poszczególnych okręgów wyborczych, wyniki wyborów do rad narodowych.

2. Przy ustalaniu wyników wyborów mogą być obecni mężowie zaufania (art. 51 ust. 2).

Art. 66. 1. Terytorialna komisja wyborcza sporządza protokoły z wyborów w okręgach, obejmujące osobno dla każdego okręgu wyborczego zestawienie liczb:

- 1) osób uprawnionych do głosowania,
- 2) osób, które wzięły udział w wyborach,
- 3) głosów nieważnych,
- 4) głosów ważnych,
- 5) głosów ważnie oddanych na poszczególnych kandydatów,
- 6) głosów ważnie oddanych przeciwko wszystkim kandydatom.

2. Protokoły podpisują wszystkie osoby wchodzące w skład komisji, obecne przy ich sporządzeniu. Mężom zaufania przysługuje prawo wniesienia do protokołu uwag z wymienieniem konkretnych zarzutów.

3. Wzór protokołu ustali Rada Państwa.

Art. 67. 1. Za wybranych uważa się kandydatów, którzy otrzymali w okręgu wyborczym najwięcej ważnych głosów.

2. W przypadku otrzymania równej liczby głosów przez kandydatów z tej samej listy o wyborze decyduje kolejność zamieszczenia kandydatów na karcie do głosowania. Jeśli równą ilość głosów otrzymali kandydaci z różnych list, za wybranego uważa się kandydata z tej listy, której kandydaci otrzymali największą ilość głosów.

Art. 68. 1. Na podstawie protokołów z wyborów w okręgach (art. 66) terytorialna komisja wyborcza sporządza w dwu egzemplarzach obwieszczenie o wynikach wyborów do rady narodowej, przesyłając niezwłocznie jeden egzemplarz obwieszczenia do Centralnej Komisji Wyborczej.

2. Powiatowa komisja wyborcza sporządza również obwieszczenie o wyniku wyborów do rad narodowych osiedli i gromadzkich.

3. Wzory obwieszczeń ustali Rada Państwa.

4. Wyniki wyborów podlegają ogłoszeniu w dziennikach urzędowych wojewódzkich rad narodowych.

Art. 69. 1. Właściwe terytorialne komisje wyborcze wydają wybranym radnym zaświadczenia o wyborze.

2. Wzór zaświadczenia ustali Rada Państwa.

Art. 70. Po przesłaniu do ogłoszenia obwieszczeń o wynikach wyborów i sporządzeniu zaświadczeń o wyborze terytorialne komisje wyborcze przesyłają materiały z przeprowadzonych wyborów odpowiednio do prezydium wojewódzkiej, powiatowej, miejskiej lub dzielnicowej rady narodowej. Prezydium rady narodowej przechowuje te materiały do czasu otrzymania dalszych zarządzeń Rady Państwa.

Rozdział 13.

Ważność wyborów.

Art. 71. Jeżeli w wyborach dopuszczono się przestępstw przeciw głosowaniu lub naruszenia istotnych przepisów niniejszej ustawy, a przestępstwa te lub naruszenia mogły wywrzeć istotny wpływ na wynik wyborów, Rada Państwa unieważnia wybory w tym okręgu lub obwodzie, którego dotyczyła przyczyna nieważności.

Art. 72. Unieważniając wybory Rada Państwa unieważnia mandaty pochodzące z tych wyborów i zarządza w granicach unieważnienia ponowne wybory lub podjęcie niektórych czynności wyborczych, wskazując czynność, od której należy ponowić postępowanie wyborcze.

Rozdział 14.

Wygaśnięcie mandatu radnego.

Art. 73. 1. Wygaśnięcie mandatu radnego następuje wskutek:

- 1) śmierci,
- 2) zrzeczenia się mandatu,
- 3) utraty prawa wybieralności,
- 4) pozbawienia mandatu przez radę narodową,
- 5) odwołania przez wyborców,
- 6) zmian w podziale administracyjnym Państwa, powodujących wygaśnięcie mandatów stosownie do postanowień art. 86.

2. Wygaśnięcie mandatu radnego w przypadkach określonych w ust. 1 pkt 1—5 stwierdza rada narodowa.

Art. 74. 1. Rada narodowa pozbawia radnego mandatu, jeżeli:

- 1) został prawomocnym wyrokiem sądu skazany za przestępstwo popełnione z chęci zysku lub z innych niskich pobudek,
- 2) sprzeniewierzył się złożonemu ślubowaniu radnego,
- 3) postępowaniem swoim jaskrawo narusza godność radnego.

2. Rada narodowa może pozbawić mandatu radnego, który uchyla się od prac w radzie w ciągu co najmniej sześciu miesięcy.

3. W przypadkach określonych w ust. 1 pkt 2 i 3 oraz w ust. 2 należy umożliwić radnemu złożenie wyjaśnień, a uchwała o pozbawieniu mandatu zapada większością co najmniej 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ogółu członków rady narodowej.

4. Uchwały o pozbawieniu mandatu podjęte przez rady narodowe gromadzkie, osiedli i miast nie stanowiących powiatów miejskich wymagają zatwierdzenia przez powiatową radę narodową.

5. Od uchwały o pozbawieniu mandatu może radny w ciągu dwóch tygodni od daty doręczenia mu uchwały odwołać się do wojewódzkiej rady narodowej; jeżeli uchwałę podjęła dzielnicowa rada narodowa, odwołanie wnosi się do miejskiej rady narodowej, a jeżeli uchwałę podjęła wojewódzka (miejska w mieście wyłączonym z województwa) rada narodowa — do Rady Państwa. Uchwały podjęte w wyniku rozpatrzenia odwołania są ostateczne.

Art. 75. Wyborcy mogą odwołać radnego, który zawiódł ich zaufanie.

Art. 76. 1. Z wnioskiem w sprawie zwrócenia się do wyborców o odwołanie radnego może wystąpić organizacja, która zgłosiła jego kandydaturę. Organizacja może wystąpić z takim wnioskiem z inicjatywy wyborców lub z własnej inicjatywy.

2. Wniosek powinien być uzasadniony okolicznościami wskazującymi, że radny zawiódł zaufanie wyborców.

3. Wniosek zgłasza się do rady narodowej, której radny jest członkiem.

Art. 77. 1. Wniosek o odwołanie radnego przez wyborców rozpatruje wstępnie komisja mandatowa, dając radnemu możliwość złożenia wyjaśnień.

2. Komisję mandatową powołuje każda rada narodowa spośród radnych jako stałą komisję rady.

3. Po wysłuchaniu sprawozdania komisji mandatowej rada narodowa podejmuje uchwałę w sprawie zwrócenia się do wyborców o odwołanie radnego.

Art. 78. Uchwała rady narodowej o zwrócenie się do wyborców o odwołanie radnego wymaga większości co najmniej 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby radnych.

Art. 79. 1. Uchwały o zwrócenie się do wyborców o odwołanie radnego wymagają zatwierdzenia przez radę narodową wyższego stopnia. Przepis ten nie dotyczy uchwał podjętych przez wojewódzkie (miejskie w miastach wyłączonych z województwa) rady narodowe.

2. Od uchwały rady narodowej nie uwzględniającej wniosku o odwołanie radnego może organizacja, która zgłosiła wniosek, odwołać się do rady narodowej wyższego stopnia, a od uchwały wojewódzkiej (miejskiej w mieście wyłączonym z województwa) rady narodowej — do Rady Państwa.

Art. 80. 1. Wyborcy decydują o odwołaniu radnego w głosowaniu przeprowadzonym w okręgu wyborczym, w którym radny został wybrany.

2. Prezydium wojewódzkiej (miejskiej w mieście wyłączonym z województwa) rady narodowej zarządza głosowanie w ciągu dwu tygodni od daty zatwierdzenia uchwały o zwrócenie się do wyborców o odwołanie radnego, a gdy uchwała nie podlega zatwierdzeniu — od daty uchwały.

Art. 81. 1. Głosowanie w sprawie odwołania radnego przeprowadza się przy odpowiednim zastosowaniu przepisów niniejszej ustawy z następującymi zmianami:

- 1) uchwałę o zarządzeniu głosowania ogłasza się w dzienniku urzędowym wojewódzkiej rady narodowej,
- 2) kalendarz wyborczy może przewidywać krótsze terminy,
- 3) zadania terytorialnej komisji wyborczej wykonuje komisja mandatowa,
- 4) karta do głosowania zawiera pytanie „czy jesteś za odwołaniem radnego (imię, nazwisko)?”, miejsce na odpowiedź oraz pouczenie o sposobie wypełnienia karty,
- 5) nieważny jest głos również w tym przypadku, gdy wyborca nie zamieścił odpowiedzi na karcie do głosowania lub wypełnił ją w sposób inny niż określony w pouczeniu.

2. Odwołanie radnego następuje, jeżeli za odwołaniem wypowiedziała się więcej niż połowa głosujących, którzy ważnie oddali głos.

Art. 82. Wniosek o odwołanie radnego, nie uwzględniony przez radę narodową albo w głosowaniu wyborców, nie może być ponownie rozpatrywany, chyba że zajdą nowe okoliczności uzasadniające odwołanie radnego przez wyborców.

Rozdział 15.

Uzupełnienie składu rad narodowych.

Art. 83. 1. Rada narodowa może na sesji, na której stwierdziła wygaśnięcie mandatu radnego, podjąć uchwałę o wstąpieniu na jego miejsce tego kandydata z tej samej listy, który w wyborach uzyskał kolejno największą liczbę głosów, a nie utracił prawa wybieralności. Przy równej liczbie głosów decyduje kolejność zamieszczenia kandydata na liście.

2. Kandydat może zrzec się pierwszeństwa do obsadzenia mandatu na rzecz kandydata z tej samej listy, który uzyskał kolejno największą liczbę głosów. Oświadczenie to powinno być zgłoszone radzie narodowej najpóźniej w ciągu trzech dni od daty doręczenia zawiadomienia o przydzieleniu mandatu.

Art. 84. 1. Jeżeli rada narodowa nie podjęła uchwały, o której mowa w art. 83, można zarządzić wybory uzupełniające w okręgu wyborczym, w którym mandat wygasł.

2. W przypadkach określonych w ust. 1 należy zarządzić wybory uzupełniające, jeżeli co najmniej połowa mandatów w okręgu wyborczym pozostaje nie obsadzonych.

3. Nie zarządza się wyborów uzupełniających, jeżeli do upływu kadencji rad narodowych pozostaje mniej niż 6 miesięcy.

Art. 85. 1. Wybory uzupełniające zarządza prezydium wojewódzkiej (miejskiej w mieście wyłączonym z województwa) rady narodowej, a gdy wybory dotyczą członków tych rad — Rada Państwa.

2. Wybory uzupełniające odbywają się przy odpowiednim zastosowaniu przepisów niniejszej ustawy, z tym że:

- 1) uchwałę o zarządzeniu wyborów ogłasza się w dzienniku urzędowym wojewódzkiej rady narodowej,
- 2) kalendarz wyborczy może przewidywać krótsze terminy.

Art. 86. 1. Zmiany w podziale administracyjnym Państwa, zachodzące w toku kadencji rad narodowych, powodują następujące zmiany w składzie rad:

- 1) jeżeli z jednostki podziału administracyjnego powstają dwie lub więcej jednostek, członkowie dotychczasowej rady narodowej stają się członkami rad w nowych jednostkach, w zależności od miejsca swego zamieszkania lub położenia okręgu wyborczego, w którym zostali wybrani; listę członków nowych rad narodowych ustala prezydium rady narodowej wyższego stopnia, zwołując pierwszą sesję tych rad; w stosunku do wojewódzkich rad narodowych i miejskich rad narodowych w miastach wyłączonych z województwa uprawnienie to przysługuje Radzie Państwa; w miarę potrzeby zarządza się wybory uzupełniające,
- 2) postanowienia punktu poprzedniego stosuje się odpowiednio w przypadku, gdy z części jednostki podziału administracyjnego tworzy się nową jednostkę; jeżeli jednak tworzy się nową dzielnicę miasta na obszarze nie objętym dotychczas podziałem na dzielnice, cały skład dzielnicowej rady narodowej powołuje się w wyborach przeprowadzonych stosownie do przepisów o wyborach uzupełniających,
- 3) jeżeli jednostka podziału administracyjnego zostaje włączona do innej jednostki, rada narodowa jednostki powiększonej dokooptowuje radnych jednostki zniesionej w liczbie ustalonej przez prezydium rady narodowej wyższego stopnia, a mandaty radnych nie dokooptowanych wygasają,
- 4) jeżeli z dwu lub więcej jednostek podziału administracyjnego tworzy się nową jednostkę, członkowie rad narodowych jednostek zniesionych stają się członkami rady narodowej nowej jednostki,
- 5) jeżeli z jednostki podziału administracyjnego zostaje włączona część obszaru i włączona do sąsiedniej jednostki, członkowie rady narodowej zamieszkali lub wybrani w okręgu wyborczym położonym na wyłączonym obszarze zostają na swój wniosek dokooptowani przez właściwą dla tego obszaru radę narodową; w razie dokooptowania dotychczasowy mandat radnego wygasza,
- 6) jeżeli jednostka podziału administracyjnego zostaje przekształcona na jednostkę innego rodzaju, zarządza się w miarę potrzeby wybory uzupełniające.

2. O potrzebie zarządzenia wyborów uzupełniających (ust. 1 pkt 1 i 6) decyduje organ właściwy do ich zarządzenia. W zarządzeniu wyborów określa się liczbę radnych, która ma być wybrana. Przepis art. 84 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

3. Przy wprowadzaniu zmian w składzie rad narodowych na podstawie ust. 1 może nastąpić przekroczenie liczby członków rad narodowych określonej w niniejszej ustawie.

Rozdział 16.

Przepisy końcowe.

Art. 87. 1. Koszty związane z wyborami pokrywa się z budżetu Państwa.

2. Pisma w sprawach wyborczych są wolne od opłat skarbowych i sądowych.

Załącznik do ordynacji wyborczej do rad narodowych.

KALENDARZ WYBORCZY

Przed dniem wyborów: (najpóźniej)	Treść czynności wyborczej:
1) 60 dnia, tj.	Ogłoszenie uchwały Rady Państwa o zarządzeniu wyborów (art. 9 ust. 3).
2) 57 dnia, tj.	Ogłoszenie uchwał w sprawie ustalenia liczby członków rad narodowych (art. 14). Powołanie Centralnej Komisji Wyborczej (art. 29 ust. 1). Powołanie wojewódzkich, powiatowych, miejskich i dzielnicowych komisji wyborczych (art. 29 ust. 1).
3) 55 dnia, tj.	Podanie do wiadomości wyborców uchwał dotyczących podziału na okręgi wyborcze, liczby radnych wybieranych w poszczególnych okręgach wyborczych oraz siedzib terytorialnych komisji wyborczych (art. 16 ust. 2).
4) 50 dnia, tj.	Podanie do wiadomości wyborców uchwał dotyczących ilości, granic i numerów obwodów głosowania oraz siedzib obwodowych komisji wyborczych (art. 19 ust. 2).
5) 45 dnia, tj.	Powołanie obwodowych komisji wyborczych (art. 29 ust. 2).
6) 38 dnia, tj.	Przesłanie spisów wyborców przewodniczącym obwodowych komisji wyborczych (art. 35 ust. 1).
7) 35 dnia, tj.	Wyłożenie spisów wyborców do publicznego wglądu (art. 35 ust. 2). Zgłoszenie list kandydatów i złożenie oświadczeń o zgodzie na kandydowanie do rad narodowych wojewódzkich, miejskich w miastach wyłączonych z województw, powiatowych i miejskich w miastach stanowiących powiaty miejskie (art. 42 ust. 1 i 4).
8) 30 dnia, tj.	Ogłoszenie danych o kandydatach do rad narodowych wojewódzkich, miejskich w miastach wyłączonych z województw, powiatowych i miejskich w miastach stanowiących powiaty miejskie (art. 46 ust. 2).
9) 25 dnia, tj.	Zgłoszenie list kandydatów i złożenie oświadczeń o zgodzie na kandydowanie do miejskich rad narodowych w miastach nie stanowiących powiatów, dzielnicowych, osiedli i gromadzkich (art. 42 ust. 1 i 4).
10) 20 dnia, tj.	Ogłoszenie danych o kandydatach do miejskich rad narodowych w miastach nie stanowiących powiatów, dzielnicowych, osiedli i gromadzkich (art. 46 ust. 2).

Redakcja: Urząd Rady Ministrów — Biuro Prawne, Warszawa, al. Ujazdowskie 1/3.

Administracja: Administracja Wydawnictw Urzędu Rady Ministrów, Warszawa, ul. Krakowskie Przedmieście 50.

Tłoczono z polecenia Prezesa Rady Ministrów w Zakładach Graficznych „Tamka”, Warszawa, ul. Tamka 3.